

Posudek vedoucího bakalářské práce Milana Maděry *Česká a slovenská sociální demokracie: komparace role ČSSD a SMER-SD ve stranickém systému*

Autor posudku, vedoucí práce: Jiří Koubek

Práce je pokusem o komparaci ČSSD a SMER-SD, a to zejména s ohledem na jejich pozici ve stranickém systému. Teoretickým aparátem je Kitscheltův koncept *political divisions*, Kirchheimerova *catch-all party* a Kopečkův a Hlouškův koncept *specifických štěpení*.

Text se skládá ze 3 částí. V první autor provádí letmý přehled teoretického aparátu. Ve druhé (kap. 3) představuje obě zkoumané strany a v poslední aplikuje teoretické koncepty na každou z nich a provádí samotné srovnání, byť jeho náznaky nalezneme i dříve v textu.

Empirická kapitola je v zásadě převyprávěním dvou již velmi dobře známých (a dosti důkladně popsaných) příběhů, a to navíc (bohužel) sporadicky prostoupená výrazovou výbavou z kategorie laciných žurnalismů, jejichž míra výskytu však na druhou stranu (snad) není zcela neúnosná.

V teoretické kapitole (číslovaná jako druhá) i v aplikaci teorie na zkoumané strany (kap. 4) se ukazuje poněkud nešťastná symetrie. Ty koncepty, které bezpochyby stojí za hlubší zpracování, tedy Kirchheimer a Kitschelt, jsou využity spíše sekundárně a povrchně (např. interakce s texty je prakticky nulová – v poznámkovém aparátu namísto toho autor leckdy uvádí zcela zbytečné věci: např. překlad výrazu reziduální (pozn. 14 o znění *Zbytkové*). Naopak prvek, na němž je práce především vystavena – *specifická štěpení* – v sobě nese problematická místa, kterým však autor nevěnuje kritickou pozornost. Přejímá Kopečkův a Hlouškův koncept, aniž by se pozastavil nad jejich sporným postkomunistickým excecionalismem. A pokud se pozastaví, dává beztak za pravdu české autorské dvojici: „*Hloušek a Kopeček mají za to, že desítky let dlouhé trvání komunistických režimů natolik změnilo podobu společenské struktury, že původní historická štěpení přestala téměř existovat. Faktor trvání komunistického režimu ale mohl mít ve skutečnosti dvojitý vliv. A to, jak rozrušení struktury štěpení přítomné ještě před jejich nástupem, tak jejich zakonzervování. Nicméně my se držíme Hlouškovy a Kopečkovy interpretace, ...*“

Samotný koncept štěpení je tak v Maděrově pojetí daleko víc obtížen různými českými interpretacemi než Rokkanem samotným. Dobrou ukázkou je toto: „*U Lipseta a Rokkana ještě stojí určitě za zmínku jejich hypotéza o zamrznutí stranických systémů (Lipset-Rokkan, 1967, s. 50-51), která zhruba9 tvrdí, že „západoevropské stranické systémy ‚vydržely‘ až do konce 60. let 20. století v takové podobě, v jaké se konstituovaly o půl století dříve na počátku 20. století“ (Hloušek-Kopeček, 2004, s. 39).*“ Proč Maděra v 1. části věty cituje přímo Rokkana (což je nepochybně dobře) a ve druhé – ve vztahu k téže tezi – české autory? Odkud se vzala představa, že Lipset a Rokkan něco tvrdí *zhruba*? Od Maděry? Od autorů, které cituje? Jak známo, teze o *frozen cleavages* je (jakkoli s ní lze s odstupem desetiletí souhlasit či nesouhlasit) velmi precizní a jasně formulovaná. Bohužel, tento příklad je poněkud symptomatický pro Maděrovo zacházení s literaturou. Jen na okraj: pozn. 9 za slovem *zhruba* varuje: „*Tuto tezi nelze tedy nekriticky uplatňovat a brát zcela absolutně.*“ Kterou ano?

Také z na téže straně (16) citovaného Klímova výčtu základních obecných charakteristik *cleavages* by si měl všímavý student povšimnout, že vypadlo cosi zásadně rokkanovského – totiž historická dimenze štěpení, aspekt trvání („trvanlivosti“). Kdyby Maděra důsledněji vycházel z klasiků a méně z jejich českých adaptací a interpretací, hned by znal odpověď, co si počít s oním nešťastným „*štěpením mečiarismus-antimečiarismus*“ – totiž že tento víceméně efemérní jev nároky konceptu *cleavages* v původním smyslu rozhodně neustojí.

Další místo (v tomto případě již zcela konkrétní věc dílčího významu), kde by se měl každý kriticky čtoucí student pozastavit a podívat, je seřazení slovenských stran na pravolevé škále podél tzv. *specifického socioekonomického štěpení* s KDH jako nejpravicejší stranou! Maděra toto, mírně řečeno sporné, seřazení přejímá i ve své aktualizaci, když nalevo od KDH umísťuje nejen SDKU-DS, ale i neoliberalní dogmatiky z podnikatelské strany SaS. (str. 25)

Podobně neproblematicky autor přejímá diskurs českého antikomunismu, když píše, že KSČM se stala protestní stranou *minulosti*. (str. 40 – typický příklad symbolického vytěsnění pranýřovaného aktéra mimo aktuální časoprostor). Obecně si autor přitom je vědom, jak na mnoha místech prokazuje, instrumentality a problematičnosti českého antikomunismu i toho, kdo je jeho skutečným terčem.

Řada tvrzení je argumentačně nepodložená, což je škoda, protože zdaleka ne každé je nepřesvědčivé. „*Pokud si vypomůžeme analogií s českou politickou scénou, měla by (SMER před svou sociáldemokratizací – pozn. JK) blíže ve formě programu spíše k českým VV než k ČSSD jako takové.*“ Pokud by autor toto tvrzení „dotáhl“, mohla být práce bohatší o jeden autentický analytický postřeh, kterých je jinak v textu poskrovnu. Argumentačně nedostatečně nepodložené je Maděrovo hodnocení a srovnání obou stran z hlediska teorie catch all, a to zejména v bodech týkajících se organizační struktury (moc nejvyššího vedení, vliv řadových členů). Zde by se autor (aby se s Kircheimerem vůbec mohl uspokojivě vyrovnat) musel alespoň okrajově dotknout oblasti, kterou vědomě a přiznaně ponechává stranou – tedy „stranické anatomie“.

Relativně nejzdařilejší je poslední kapitola, kde lze najít několik zajímavých – často však bohužel ne zcela propracovaných – tezí. Také závěr dobře shrnuje momenty, v nichž se ukazuje problematičnost prvoplánového a povrchního připodobňování české soc.dem.k té slovenské. Závěrem je třeba podtrhnout, že badatelský cíl – problematizace tohoto připodobňování – je chvályhodný a takto vytyčené téma relevantní. Autorovi se v zásadě podařilo identifikovat hlavní faktory a poukázat na klíčové rozdíly.

Doporučuji práci k obhajobě s hodnocením **dobře**.

V Praze dne 10. 9. 2012